

10/7/84

EL·LENGUATGE

Aqueixa entitat

É s prou sabut que en molts parlars catalans ha desaparegut del tot o gairebé del tot l'ús del demostratiu *aqueix*, amb què el sistema tradicional de tres demostratius, *aquest*, *aqueix* i *aquell*, queda reduït a dos, *aquest* i *aquell*, el primer, *aquest*, reunint el valor dels dos primers, *aquest* i *aqueix*. Tal com és normal que s'esdevingui, la gramàtica es resista a admetre la pèrdua d'aquesta distinció i, així, a la coneguda gramàtica de Jeroni Marvà (Curs superior, 1932), encara podem llegir: "Aquest expressa proximitat a la persona que parla o escriu, i *aqueix* proximitat a la que escolta o rep l'escrit. Així, si un barceloní escriu a ua gironí dirà *aquesta ciutat* si es vol referir a Barcelona, i *aqueixa ciutat* si es vol referir a Girona. La llengua moderna confon sovint els dos demostratius *aquest* i *aqueix*, però els bons escriptors s'esforcen a restablir l'ús propi de cadascun, sobretot dins passatges on de l'ús indistint podria sobrevenir una confusió de sentit." Però ja se sap que la pressió gramatical només pot arribar fins a un cert límit i, així, més modernament (1956), Fabra ja admetia la pèrdua d'aquesta distin-

ció com un fet consumat: "En molts parlars catalans s'ha perdut l'antiga distinció entre *aqueix* i *aquest*, distinció que convindria conservar en l'estil epistolar: en una lletra d'un que és a Girona a un que és a Barcelona, *aquesta ciutat* voldria dir Girona, i *aqueixa ciutat*, Barcelona."

D'aleshores ençà, la recomanació de Fabra sobre la conveniència de conservar la distinció entre *aquest* i *aqueix* en els textos epistolars s'ha anat repetint gairebé d'esma en els diversos tractats pràctics de gramàtica, com una cosa admesa i acceptada per tothom, que potser hom mai no arribaria a tenir ocasió d'aplicar. Però avui, afortunadament, la relació epistolar en català és un fet cada cop més usual i, per tant, potser ha arribat el moment de repetir d'una manera destacada la recomanació de Fabra: en l'estil epistolar convé de conservar la distinció entre *aquest* i *aqueix*. I no es tracta únicament dels qui viuen a Barcelona i a Girona: en una carta adreçada per una entitat a una altra entitat, contràriament al que veiem fer sovint, *aquesta entitat* significa la que escriu la carta, i la que la rep ha d'ésser designada per *aqueixa entitat*, si no —i això és un fet cert, almenys en una primera lectura—, la confusió és gairebé inevitable.

Albert Jané